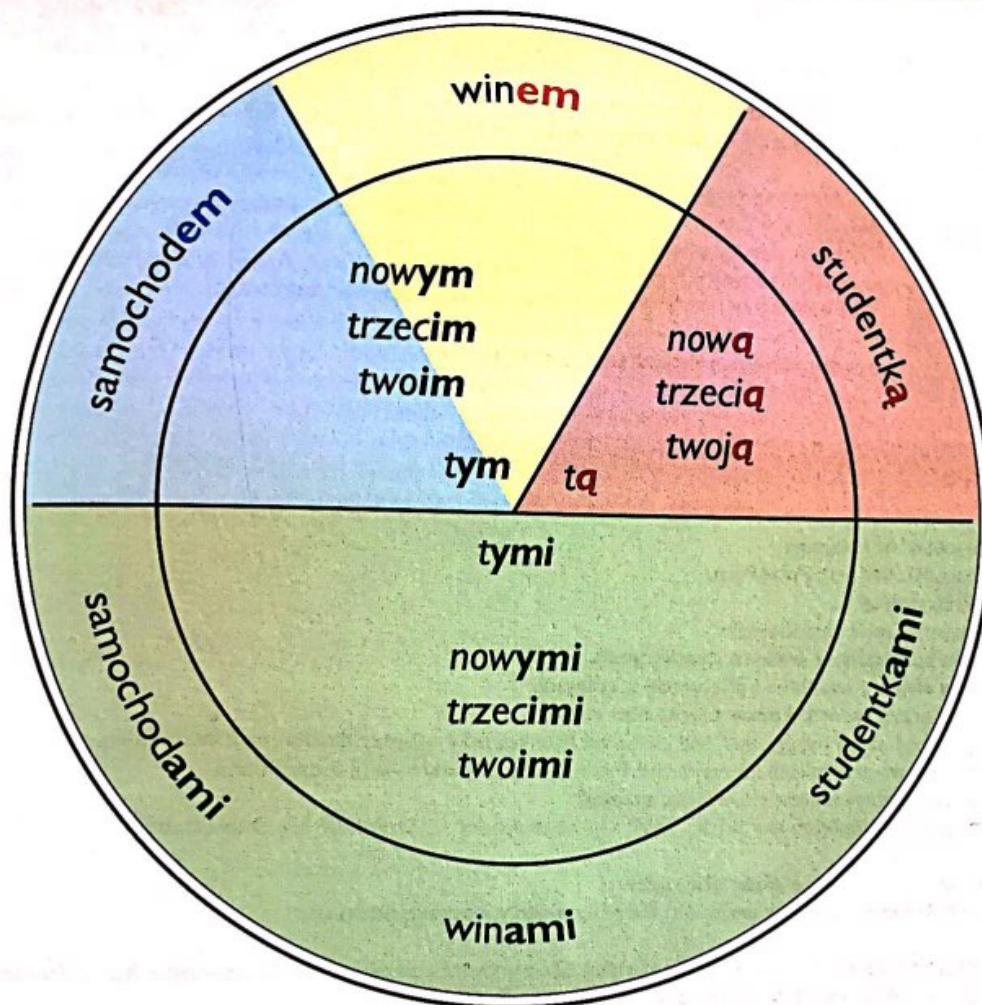


NARZĘDNIK – (z) kim? (z) czym?

Jestem dobrym studentem.



LICZBA POJEDYNCZA

	rzeczownik	przymiotnik	przykłady
rodzaj męski rodzaj nijaki	-em -iem (po k, g)	-ym -im (po k, g)	On jest sympatycznym dyrektorem. Jaś jest wysokim dzieckiem.
rodzaj żeński	-ą	-ą	Kasia jest inteligentną studentką.

LICZBA MNOGA

	rzeczownik	przymiotnik	przykłady
rodzaj męskoosobowy i niemęskoosobowy	-ami	-ymi -imi (po k, g)	Oni są sympatycznymi dyrektorami. Ania i Ola są wesołymi dziewczynami. Tomek i Karol interesują się japońskimi autami. One są wysokimi kobietami.

ZAIMKI OSOBOWE

	ja	ty	on/ono	ona	my	wy	oni/one
mianownik	ja	ty	on/ono	ona	my	wy	oni/one
narzędnik	(ze) mną	(z) tobą	(z) nim	(z) nią	(z) nami	(z) wami	(z) nimi
przykłady	Idę z nim na kolację. Nie rozmawiałeś ze mną dwa dni.						

ZAIMKI PRZECZĄCE

mianownik	nikt	nic
narzędnik	(z) nikim	(z) niczym
przykłady	Z nikim nie rozmawiałam o tym projekcie. Nie będę się z niczym spieszyć.	

UWAGA!

dzień – dniem
ojciec – ojcem
pies – psem
tydzień – tygodniem

UŻYCIE NARZĘDNIKA

po czasownikach	interesować się, martwić się, opiekować się, zajmować się, zostać
z przymkami	między, nad(e), pod(e), przed(e), za, z(e)

FUNKCJE SKŁADNIOWE I SYTUACJE KOMUNIKACYJNE

A1

- Zawody: **Jestem inżynierem.**
- Narodowości: **Michał jest Polakiem.**
- Rodzina: **Jestem ojcem.**
- Środki transportu: **Jadę autobusem.**
- Z kim?: **Mam spotkanie z nowym dyrektorem.**
- Z czym?: **Jem chleb z masłem i piję wodę z cytryną.**
- Lokalizacja po przymku *nad*: **Spacerujemy nad rzeką.**
- Położenie po przymkach *między, nad, pod, przed, za*: **Poznań leży między Berlinem a Warszawą.**
- Określenia czasu po przymkach *między, przed*: **Pracuję między dziewiątą a dwunastą.**
- Zainteresowania: **Interesujesz się włoską sztuką?**
- Dopełnienie po czasownikach *martwić się, opiekować się, zajmować się*: **Opiekuję się chorą babcią.**

A2

- Określanie narzędzia: **Proszę pisać długopisem.**
- Orzeczenie imienne z czasownikiem *zostać*: **Gdy będę duży, zostanę pilotem.**

B1

- Dopełnienie po przymkach *z, za* (imię i nazwiska): **Dziennikarka przeprowadza wywiad z Kasią Kowalską.**
- Przymiotniki w funkcji rzeczownika: **Lekarz zajmuje się chorym.**
- Rzeczowniki o rozszerzonym temacie typu *imię – imieniem*: **Proszę podpisać się imieniem i nazwiskiem.**

ALTERNACJE

alternacje	przykłady	uwagi
ć → ci, dź → dzi, ń → ni, ś → si, ź → zi	<i>gość – gościem, śleść – śledziem, koń – koniem, łosoś – łososiem, więź – więzią</i>	Występują w rzeczownikach zakończonych na spółgłoski miękkie.
dzi → dź, ni →ń, si → ś	<i>bodziec – bodźcem, taniec – tańcem, półpaślec – półpaścem</i>	Występują w rzeczownikach rodzaju męskiego, w których końcówkę -ec poprzedza -ni, -dzi, -si.
ą → ę	<i>błąd – błędem, dąb – dębem, gołąb – gołębiem, gałąź – gałęzią, ząb – zębem</i>	Występują w niektórych rzeczownikach jednosylabowych lub w ostatniej sylabie rzeczownika wielosylabowego rodzaju męskiego lub żeńskiego zakończonego na spółgłoskę; nigdy nie występuje przed spółgłoską bezdźwięczną.
e/ie → o	<i>ogórek – ogórkiem, cudzoziemiec – cudzoziemcem, ale: człowiek – człowiekiem</i> <i>kabel – kablem, diabeł – diabłem, dureń – durniem, Kacper – Kacprem, cukier – cukrem, puder – pudrem, sweter – swetrem,</i> <i>ale: rower – rowerem, marzyciel – marzyścielem, przyjaciel – przyjacięciem</i>	Występuje w rzeczownikach rodzaju męskiego (oprócz wyrazów jednosylabowych) zakończonych na -ek i -ec.
ó → o	<i>samochód – samochodem, sól – solą, twór – tworem, ale: ból – bólem, król – królem</i>	Występuje w większości jednosylabowych rzeczowników rodzaju męskiego lub żeńskiego zakończonych na spółgłoskę lub w ostatniej sylabie wielosylabowych rzeczowników rodzaju męskiego.

INFORMACJE DODATKOWE

1. Rzeczowniki rodzaju męskiego z końcówką **-a** w mianowniku, np. *poeta, artysta, tata* odmieniamy w liczbie pojedynczej zgodnie z deklinacją żeńską, w liczbie mnogiej natomiast zgodnie z deklinacją rodzaju męskoosobowego, a towarzyszące im przymiotniki, zaimki, liczebniki zgodnie z deklinacją męską, np. *Czesław Miłosz jest **znanym poetą**. Adam jest **moim kolegą**.*
2. Do rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych w mianowniku na spółgłoskę, w narzędniku liczby pojedynczej dodaje się regularną końcówkę **-q**: *noc – nocą, podróż – podróżą, sól – solą.*
3. W niektórych rzeczownikach w narzędniku liczby mnogiej występuje końcówka **-mi**: *przyjaciółmi, ludźmi, gośćmi, braćmi, pieniędzmi, dziećmi, dłońmi, liśćmi, końmi.*
4. Tradycyjnie niektóre nazwy zawodów i tytuły, np. *profesor, premier, inżynier*, jeśli odnoszą się do kobiet, utrzymują we wszystkich przypadkach formę mianownika rodzaju męskiego, natomiast przymiotniki, czasowniki, zaimki zachowują formę żeńską: *Wczoraj dyskutowaliśmy z **minister Kowalską**. Można również użyć rzeczownika *pani*: *Mam spotkanie z **panią minister**. Od niedawna można stosować formy typu: *profesorka, doktorka, psycholożka*, np. *Oni spotykają się z **nową psycholożką**.***
5. Identycznie jak przymiotniki w narzędniku odmieniają się:
 - zaimki wskazujące: *ten – tym, ta – tą, tamto – tamtym, taki – takim, takie – takimi,*
 - zaimki dzierżawcze: *mój – moim, twoja – twoją, swoje – swoimi, nasze – naszymi,*
 - zaimki względne: *który – którym, która – którą, jakie – jakimi,*
 - liczebniki porządkowe: *pierwszy – pierwszym, druga – drugą, szóste – szóstym,*
 - imiona męskie zakończone na **-i, -y**: *Antoni – Antonim, Jerzy – Jerzym,*
 - nazwiska męskie zakończone na **-ski, -cki**: *Kowalski – Kowalskim, Wodecki – Wodeckim,*
 - nazwiska żeńskie zakończone na **-ska, -cka**: *Kowalska – Kowalską, Wodecka – Wodecką.*